

Мукачівський державний університет

Гуманітарний факультет

Кафедра психології

Дипломна робота

ОС «Бакалавр»

на тему : Психологічні особливості кар'єрних орієнтацій працівників
банківської сфери

Виконала: студентка 4 курсу, групи ПП-41

напряму підготовки

6.030103 «Практична психологія»

Пірова К.Б.

Керівник : Алмашій І.І

Рецензент :

Мукачево - 2019 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ КАР'ЄРНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ПРАЦІВНИКІВ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ...6	
1.1. Сутність та особливості професійної кар'єри особистості.....6	
1.2.Психологічні особливості професійної діяльності працівників банківської сфери.....21	
1.3.Теоретична модель складових психологічних чинників та умов кар'єрних орієнтацій працівників банківської сфери.....25	
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ КАР'ЄРНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ПРАЦІВНИКІВ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ..... 34	
2.1.Методика та організація емпіричного дослідження психологічних чинників та умов професійної самореалізації працівників банківської сфери.....34	
2.2.Аналіз результатів дослідження складових та рівнів професійної самореалізації працівників банківської сфери.....38	
ВИСНОВКИ.....52	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 55	
ДОДАТКИ..... 61	

ВСТУП

Актуальність дослідження. У контексті сучасної соціально-економічної ситуації актуальними для психологічної науки стають проблеми, пов'язані з побудовою й розвитком кар'єри, оскільки саме даний процес дає можливість людині реалізувати свої здібності, можливості та потреби. Особливий інтерес в даній сфері репрезентують задачі опису, пояснення й прогнозу вибору професії, розвитку кар'єри, особливостей її побудови.

Розвиток кар'єрних нахилів є актуальною перспективою самореалізації особистості, її професійного формування. Особливо це важливо для студентської молоді. Кар'єрні орієнтації постають як більш конкретизована стратегія самореалізації молоді людини. Одним із важливих аспектів професійного розвитку є свідоме планування кар'єри.

Л.Г. Почебут, В.А. Чікер розглядають кар'єру як один із показників індивідуального та професійного життя людини. Вони виділяють дві сторони кар'єрного процесу: об'єктивний, зовнішній бік (послідовність займаних індивідом професійних позицій) та суб'єктивний, внутрішній бік (сприйняття людиною своєї кар'єри, образу професійного життя та своєї ролі в ньому [43].

Сучасні дослідження кар'єри у вітчизняній психологічній науці присвячені в більшій мірі прикладним та практичним питанням. Так, А.Є.Книш дослідила особливості кар'єрних орієнтацій студентів-випускників, що обирають професію психолога-тренера. Студенти-психологи з високим рівнем ідентифікації з психологом-тренером достовірно менше схильні до орієнтації на такі кар'єрні якорі як «Професійна компетентність», «Стабільність роботи» та «Служіння», ніж студенти з низьким рівнем; студенти-психологи з високим рівнем ідентифікації з психологом-тренером демонструють високий рівень схильностей до групового лідерства та групової роботи, а студенти з низьким рівнем більш спрямовані на розвиток професійної компетентності та повну самореалізацію в професійній діяльності [6].

Основними мотивами досягнення кар'єри є саморозвиток та вдосконалення, покращення матеріального становища (фінансова незалежність), нова цікава робота, професійна компетентність, творчість, професійна самореалізація, спілкування у колективі, суспільна корисність. Основними кар'єрними орієнтаціями виявилися: стабільність роботи, служіння, автономія[44].

Групами факторів, що визначають формування кар'єри є фактори, пов'язані безпосередньо з людиною та фактори, пов'язані з взаємодією особистості оточуючих людей та організації.

Динамічність суспільного життя та економічного розвитку висуває особливі вимоги до психологічної підготовки працівників банківської сфери. Аналіз процесу підготовки майбутніх фахівців для даної сфери виявив низку проблем, зумовлених недостатньою кількістю досвідчених фахівців, готових відмовитися від практичної діяльності на користь освітнього процесу, неконкретністю кваліфікаційних вимог до рівня підготовки випускників, незначною питомою вагою психологічних дисциплін у навчальних програмах та планах.

Проблема професійної самореалізації особистості вже була предметом уваги дослідників. Вивченням психологічного змісту поняття «самореалізація» займалися Є. Галажинський, В. Гупаловська, Р. Зобов, Л. Карамушка, В. Келасьєв, Л. Коростильова, С. Максименко, А. Маслоу, В. Осьодло, К. Роджерс, М. Ткалич. Окремі аспекти самореалізації фахівців вивчали Г. Балл, О. Деркач, Л. Дзюбка, В. Зазикін, О. Кокун, Г. Радчук, О. Сахнік; самовдосконалення та самореалізацію особистості як ключові умови її життєвого успіху досліджували О. Бондарчук, Т. Говорун, Л. Дьоміна, С. Максименко. Психологічні аспекти реклами досліджували Л. Геращенко, П. Гуревич, М. Ізмайлова, О. Лебєдєв-Любімов, О. Мацкевіч, Р. Мокшанцев, Д. Огілві, Є. Песоцький, О. Пономарьова, У. Уеллс.

Об'єкт дослідження – кар'єрні орієнтації працівників банківської сфери.

Предмет дослідження – психологічні особливості формування кар'єрних орієнтацій працівників банківської сфери.

Мета дослідження: розглянути психологічні особливості формування кар'єрної орієнтації працівників банківської сфери.

Для досягнення поставленої мети визначені такі **завдання:**

1. Охарактеризувати теоретичні аспекти психології формування кар'єрної орієнтації працівників банківської сфери.

2. Емпірично дослідити психологічні особливості формування кар'єрної орієнтації працівників банківської сфери.

Методи дослідження. Для реалізації поставленої мети й вирішення завдань були застосовані загальнотеоретичні методи: аналіз і синтез психологічної літератури з проблем дослідження, порівняння, систематизація, узагальнення, інтерпретація наявних теоретичних підходів та емпіричних результатів; емпіричні методи: комплекс психодіагностичних методик, а саме: самоактуалізаційний тест (САТ, Е. Шостром), тест «Задоволеність роботою» (В. Розанова), методика вивчення кар'єрних орієнтацій «Якорі кар'єри» (Е. Шейн, переклад і адаптація В. Чікер, В. Вінокурова), методика «Ціннісні орієнтації» О. Моткової та Т. Огневої.

ВИСНОВКИ

Таким чином, ми розглянули основні особливості професійної кар'єри, її типологію й етапи розвитку. Слід зазначити, що ця проблематика є комплексною та багатогранною, не зважаючи на досить короткий термін її дослідження. Також ми з'ясували, що на професійне визначення й становлення особистості впливає чимало факторів, як зовнішніх, пов'язаних з умовами середовища в організації, так і внутрішніх, обумовлених рисами характеру працівника та його адаптованістю. Також впливовими є гендерні чинники.

Узагальнення теоретико-емпіричних результатів дослідження психологічних особливостей професійної самореалізації працівників банківської сфери дає підстави зробити такі висновки:

-Виокремлено основні підходи до вивчення проблеми професійної самореалізації особистості (психодинамічний, гуманістичний, акмеологічний, особистісно-діяльнісний, суб'єктно-діяльнісний, аксіологічний, організаційно-технологічний, генетико-моделюючий), за узагальненням яких професійну самореалізацію особистості визначено як системний, перманентний, динамічний процес, зумовлений інтеграцією потреб у визнанні, самоактуалізації, кар'єрному зростанні, професійній майстерності працівника з метою їх реалізації у професійній діяльності та задоволеності нею.

Обґрунтовано психологічні чинники та умови професійної самореалізації працівників банківської сфери. Індивідуально-психологічна складова представлена показниками: самоактуалізація особистості, задоволеність професійною діяльністю. Організаційно-професійна складова містить професійну майстерність, кар'єрне зростання. Соціально-психологічна включає визнання оточуючих (соціальний успіх, рівень внеску в діяльність і прибутковість організації). Психологічні чинники представлені професійно-значущими цінностями та мотивами, професійно-значущими уміннями та навичками, професійно-значущими знаннями, професійно-значущими особистісними якостями. На їх основі визначено психологічні умови професійної самореалізації працівників банківської сфери, якими є

розвиток професійно-значущих цінностей і мотивів, набуття й активізація професійно-значущих знань, розвиток та удосконалення професійно-значущих умінь і навичок, розвиток професійно-значущих особистісних якостей.

1. За результатами емпіричного дослідження виявлено недостатній рівень професійної самореалізації працівників банківської сфери, високий рівень якої характерний лише для третини досліджуваних. Половина працівників банківської сфери характеризується середнім рівнем, близько десятої частини – низьким рівнем професійної самореалізації. Встановлено нерівномірний розвиток складових професійної самореалізації: більш розвиненою є соціально-психологічна складова, високий рівень якої виявлено у понад половини досліджуваних, дещо менше – індивідуально-психологічна, високим рівнем якої характеризується третина досліджуваних, і найменше – організаційно-професійна складова, високий рівень якої має лише п'ята частина працівників банківської сфери.

Установлено статево-вікові особливості професійної самореалізації у банківській сфері: працівникам чоловічої статі властивий більш високий рівень професійної самореалізації, ніж жінкам, причому з віком така тенденція посилюється.

2. Доведено, що професійній самореалізації працівників банківської сфери сприяють такі психологічні чинники: професійно-значущі цінності (внутрішні цінності та власні зусилля щодо їх реалізації у професійній діяльності, автономність та ін.); професійно-значущі знання, уміння та навички (знання з менеджменту, психології, маркетингу, вміння працювати у стресових ситуаціях і опановувати себе, комунікативні та організаційні уміння тощо); професійно-значущі якості (емоційна стійкість, конкурентоздатність, широкий світогляд і ерудованість та ін.). Обґрунтовано психологічні умови, що сприяють професійній самореалізації працівників банківської сфери: розвиток професійно-значущих цінностей, мотивів, набуття та активізація професійно-значущих знань, розвиток й удосконалення

професійно-значущих умінь і навичок, розвиток професійно-значущих особистісних якостей тощо.

Забезпечення спеціальних психологічних особливостей у процесі психологічної підготовки працівників банківської сфери сприяє їхній професійній самореалізації. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми професійної самореалізації працівників банківської сфери і відкриває перспективи для дослідження й удосконалення системи психологічної підготовки працівників даної сфери, розробки методики оптимізації процесу самореалізації працівників банківської сфери з урахуванням гендерного фактору тощо.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>